

RELLEUS

De Festes i des/Fetes, de Marga Ximenez

La biblioteca de la meua mare (2000). Sergio Galán, heterònim.

Les seves peces van passar del tapís a l'escultura tèxtil, de l'escultura tèxtil a la instal·lació, i es van emancipar cada vegada més dels lligams que les retenien en paret o sòl, fins i tot dels prejudicis que consideraven aquesta pràctica un art menor

Allò personal sempre és polític

ANA GONZÁLEZ CHOUICINO
Fotos: © PAU BRUGUERA

Per a moltes dones l'habitació ha estat refugi, espai segur, tou i càlid, a resguard d'un exterior hostil dissenyat per i per a homes. Seria fàcil acollir-se en la tebiesa, convertir aquestes parets en microunivers de lleis pròpies, però Marga Ximenez no es resigna i transforma allò privat en punt de partida. La casa és només campament base, palanca amb què traspasar els límits, amb la qual resignificar el món.

Formada de la mà de Joan Grau-Garriga a l'Escola d'Arts Aplicades i Oficis Artístics La Llotja, Ximenez va substituir el seu professor quan aquest va deixar l'ensenyament. Al canvi de segle, també ella va abandonar les classes per a dedicar-se plenament a la carrera artística. Les seves peces van passar del tapís a l'escultura tèxtil, de l'escultura tèxtil a la instal·lació, i es van emancipar cada vegada més dels lligams que les retenien en paret o sòl, fins i tot dels prejudicis que consideraven aquesta pràctica un art menor.

Són peces d'aquesta època, posteriors al 2000, les que formen *De Festes i des/Fetes*, exposició inaugurada el 18 de gener al Museu Can Mario (Palafrugell). La comissària, Elna Norandi, subratlla la capacitat de Ximenez de difuminar aquests límits entre la intimitat i l'espai públic, de demostrar una certesa que a vegades oblidem: que «allò personal és polític».

A la primera sala, garrafes reutilitzades, tallades i amb les vores cobertes de pintura daurada (símbol de poder i esperança), formen *Cementiri blanc* (2001). A dins, calç i mitjons de nen.

Bruts i descolorits, conserven la forma dels petits peus, transmeten la violència sobre els cossos; mentrestant, la calç cobreix i accelera la mort.

La blanor i l'evocació de la carn són protagonistes també a *La Vuitena Arma* (2000 - 2005). El 1975 l'exèrcit d'Indonèsia va envair Timor Oriental aprofitant el caos després del procés de descolonització. La violència contra les dones va ser extrema, i un d'aquests episodis, en què dotze dones embarassades van ser obertes en canal i els seus fetus, llançats contra la paret, va commocionar l'artista barcelonina. D'aquest acte brutal, en van sorgir nou escultures fetes amb pantalons reciclats. Sargits, embastats, sobrefilats, encaixos i escuma adquireixen la forma de vagines ferides, de pell estripada. Explica Ximenez la perversió de violentar un cos generador de vida, que la seva suavitat i calidesa es redueixi a mort.

Aquests són cossos silenciats, com el de massa dones al llarg de la història. A *Fils de reparació* (2021) l'artista homenatja més dones emmudides. Aquesta vegada, aquelles que no van poder arribar a ser artistes. Ximenez recull cortines teixides per la seva mare i les col·loca cap avall per allunyar-les de la seva funció original. Se n'escapen fils que repten per terra fins a aconseguir una caixa de fusta que havia estat utilitzada per a transportar una obra de l'artista. Dins de la caixa, els fils es converteixen en escultura i desafien així el seu destí. En una de les cortines, Ximenez broda els noms de les companyes que l'han ajudat a crear aquesta obra; les rescata, així, de la invisibilitat de segles.

Aquesta violència sistemàtica, aquesta desaparició forçada, és el resultat de l'agressivitat de l'ordre actual. La seva rigidesa, la seva manca d'afectes, dona lloc a guerres, a desplaçaments involuntaris, a desarrelament.

A *Fugida* (2008) Ximenez dibuixa una calaixera a la paret. Al costat, fardells de roba parlen d'una quotidianitat trencada, de famílies obli-

La Vuitena Arma (2000-2005)

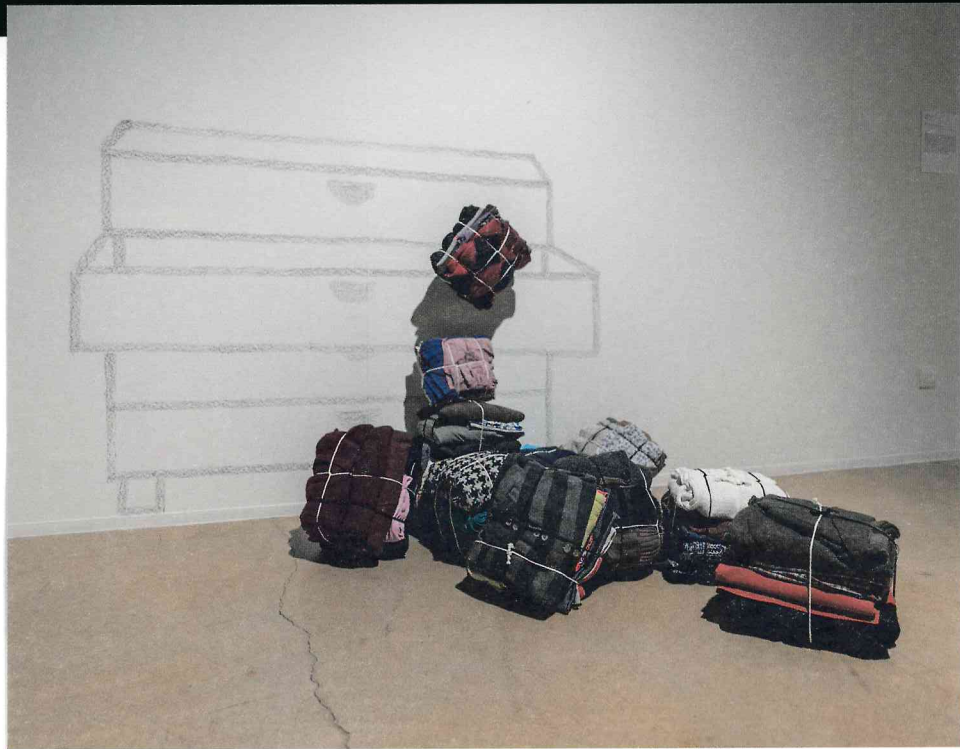
Un episodi de Timor Oriental, en què dotze dones embarassades van ser obertes en canal i els seus fetus llançats contra la paret, va donar lloc a nou escultures. Aquesta violència sistemàtica, aquesta desaparició forçada, és el resultat de l'agressivitat de l'ordre actual.

Cementiri blanc (2001)

gades a deixar les seves llars, a fugir amb la roba posada. Una esquerdada a terra, potser casual, creua la sala fins a arribar a la calaixera. L'espai es trenca, també la vida després d'una fugida forçada.

Narrar guerres i èxodes des de l'àmbit quotidià obliga a dissociar-se. Transmetre l'horror des d'una zona segura i càlida provoca incoherències i contradiccions, culpabilitat inútil. Marga Ximenez va ser cons-

Fugida (2008)

Ximenez és conscient que les nostres vivències, lineals i limitades, debiliten el discurs. Narrar guerres i èxodes des de l'àmbit quotidià obliga a dissociar-se. Transmetre l'horror des d'una zona segura i càlida provoca incoherències i contradiccions, culpabilitat inútil

cient que les nostres vivències, lineals i limitades, debiliten el discurs. Va recordar les paraules de Pessoa: «Em sento múltiple. Soc com una habitació amb innomenables miralls fantàstics [...]». Tinc la sensació de viure vides alienes, dins meu, incompletament¹ i va crear diversos alter ego, tretze heterònims amb biografies pròpies que desbloquegen perspectives.

Pia Remedios n'és un, el més pròxim. Amb *La família* (2001), es reprèn el drama dels desplaçaments forçats present a *Fugida*. Tres matalassos es despleguen a la paret. Trossos de fusta recoberts amb pa d'or els converteixen en retaule gòtic, en homenatge a tots els èxodes, també al de la seva pròpia genealogia, un reconeixement de Barcelona com a terra de migrants.

A *De Festes i des/Fetes* (2017), que dona nom a l'exposició, tres tapisos enrotllats acompanyen la notícia

d'un nen de dotze anys, assassinat després de liderar una manifestació que denunciava l'explotació laboral que havia sofert. Els tapisos, símbol de luxe, mostren aquí la seva cara oculta, la dels nusos del revers i l'abús infantil. El seu heterònim, Feliu Esteve, és l'autor d'unes cartes que acompanyen aquesta peça. D'una banda, veiem imatges de luxoses mansions i palaus coberts de tapisos. De l'altra, notícies de fets violents. De nou, les dues cares del capitalisme: si el sol ens enlluerna, no serem conscients de les ombres.

L'obra de Ximenez ens atrapa amb la seva poètica per a després preguntar-nos si, encara que siguem a la part lluminosa, som conscients de la foscor. És esperançadora, malgrat tot, perquè confia en el canvi. Un canvi que només serà possible si donem prioritat a uns coneixements avui dia considerats secundaris.

Fils de reparació (2021)

Va ser la mare de l'artista qui li va transmetre les habilitats amb la costura. Segons Norandi, Ximenez va convertir aquesta destresa en símbol, en la possibilitat d'un altre món amb altres regles, una alternativa més pròxima a la cura, a la carícia d'una tela que a la duresa del capitalisme. Ximenez recopila una genealogia de sabers femenins, aquells que han estat relegats a cuines i habitacions amb màquines de cosir, aquells amb què mares i àvies van desenvolupar mecanismes per a fugir d'una quotidianitat opressiva. Utilitza la blanor d'un matalàs, la suavitat d'un llençol, els traços d'un brodat, per a substituir el llenguatge patriarcal, per a demostrar que hi ha altres eines amb les quals descriure i mutar la realitat.

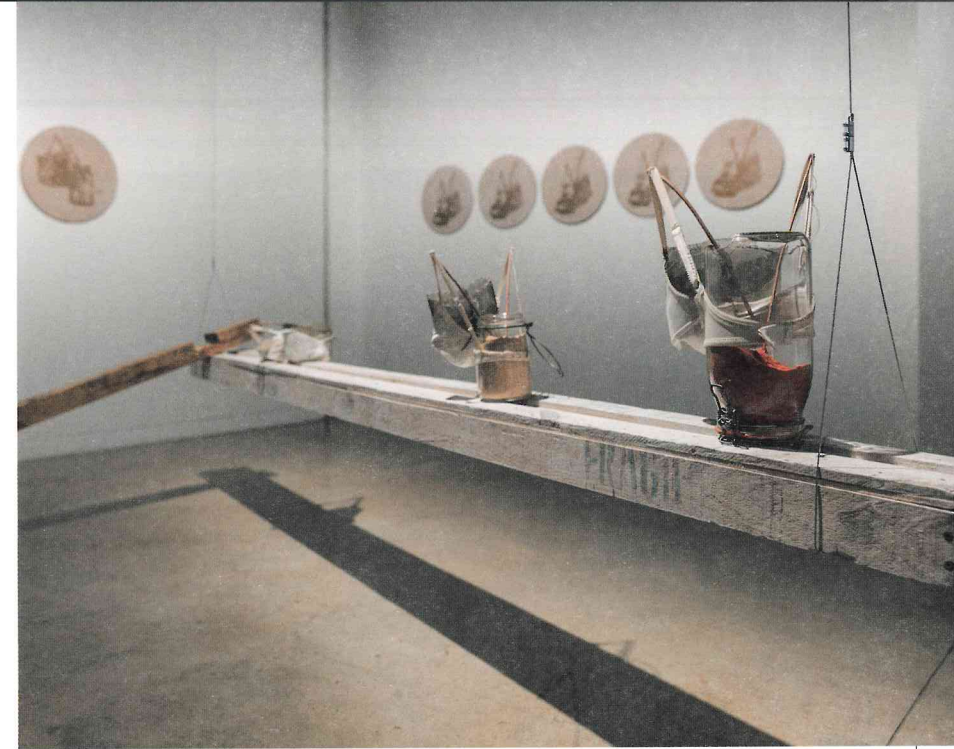
La biblioteca de la meua mare (2000), a les mans del seu heterònim Sergio Galán, recull draps, que, els uns sobre els altres, com llibres en una tauleta de nit, culminen amb una pastilla de sabó. A *Les biblioteques de les meves àvies* (Pia Remedios, heterònim, 2004), escultures construïdes amb diversos teixits imiten la forma de pans i pastissos. Alguns apareixen tallats, avisant que ja n'hem tingut prou. *Una mar a la cuina* (2007-

La família (2021)

L'artista va convertir la destresa de la costura en símbol: la possibilitat d'un altre món amb altres regles, una alternativa més pròxima a la cura, a la carícia d'una tela, que no pas a la duresa del capitalisme

08) és la culminació d'aquesta idea. Aquesta part de la casa és, segons Ximenez, espai d'alquímia en el qual els productes es transformen en aliments. En aquesta instal·lació, estris de cuina es converteixen

Una mar de cuina (2007-2008)

en vaixells amb unes veles fetes de sostenidors. Aquesta part de la vestimenta femenina és també símbol d'aliment, el de la llet materna que nodreix la humanitat. Així, aquesta estança ara és mar, l'oportunitat de corregir el rumb a través de gestos menys grandiloqüents, a través d'un altre codi en el qual l'or signifi-qui esperança, i no riquesa.

L'obra de Marga Ximenez reivindica una vulnerabilitat que ens esforcem a dissimular. I, esmentant les paraules del filòsof i escriptor Paul B. Preciado, aquesta vulnerabilitat ens farà lliures.² És un recordatori de la nostra mortalitat; assumir-la pot convertir-se en alleujament, un reajustament de les nostres prioritats. A *Soc el temps que em queda* (2004-06), el vaivé d'un gronxador es converteix en metàfora de vida i mort, d'una eternitat, fugaç i immutable. La imatge d'una anciana empenyent un caminador, el so monòton de les rodes, semblen atrapar-nos en l'etern retorn. Sobre el gronxador de fusta, per tots dos costats, l'anciana va descriure la seva malaltia. La part inferior la podem desxifrar amb l'ajuda d'un mirall situat a terra, en forma de creu. Un mirall que reflectirà el nostre rostre

A *Una mar a la cuina* estris de cuina es converteixen en vaixells amb unes veles fetes de sostenidors. Aquesta part de la vestimenta femenina és també símbol d'aliment, el de la llet materna que nodreix la humanitat

quan traguem el cap, que ens recordarà que, vulguem o no, formem part d'aquest cercle.

De Festes i des/Fetes és un advertiment, la constatació que aquest no és el camí adequat, que hem fracassat i són altres sabers els que haurien de prendre les regnes. Rescatem el coneixement de les nostres mares i àvies, comencem pel reciclatge, per la cuina, per l'agulla i el fil. Però no ens conformem a transformar casa nostra en cau, agafem les nostres eines i millorem el món.

¹Pessoa, Fernando. *Escritos sobre genio y locura*. Ed. i trad. Jerónimo Pizarro Jaramillo. Barcelona: Acanalado, 2013, p. 7.

²Betevé (2019, 12 d'abril). Entrevista a Paul B. Preciado: «Soy un disidente del sistema sexo-género» [vídeo]. YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=Aa-RiQuYIE4>